

Verslag concept

Statencommissie Economie, Financiën en Bestuur

Datum	:	29 september 2022
Commissievoorzitter (plv.)	:	Statenlid F. Zoon
Commissiegriffier	:	mw. M. de Zwart
Telefoonnummer/e-mail	:	zwartm@noord-holland.nl

5	Aanwezig:	
	Commissievoorzitter	Statenlid F. Zoon
	Commissiegriffier	mw. M. de Zwart
	Leden van de commissie	GL Statenlid J. Dulfer, statenlid T.K. Van Wijnen
		VVD mw. M. van Meerten, dhr. N. Roosendaal
10		D66 mw. L. Gonggrijp, mw. A. Kapitein
		PvdA dhr. J. Carton, dhr. T. Wagelaar
		SP mw. A. de Groot, dhr. W. Hoogervorst
		CDA dhr. D. Heijnen, mw. C. Kuiper
15		JA21 dhr. G. Hartog
		PvdD Statenlid Kostić, statenlid Hollebeek
		ChristenUnie dhr. M. Klein
		DENK dhr. E. Mangal
	College van GS	dhr. Stigter, mw. Zaal, mw. Kocken
20	Afwezig	FvD, PVV en Liberaal N-H
	Notulist	Notuleerservice Nederland/L. Holwerda

Agenda

- 25 1. Opening en mededelingen
2. Vaststelling van de agenda, verslag van de vorige vergadering, strategische agenda en moties- en toezeggingenlijsten
 - 2.a. Vooruitblik op de komende vergadering(en) a.d.h.v. strategische agenda
- 30 3. Inspreekhalftuur over onderwerpen die niet op de agenda staan maar wel tot de portefeuille van de commissie behoren
4. A-Agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa
 - 4.a. Initiatiefvoorstel ChristenUnie en PvdD inzake Noord-Holland Impact; 16 voorstellen voor het stimuleren van een economie die van waarde is voor de samenleving
- 35 5. Rondvraag portefeuille mw. Zaal en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

6. B-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)
 - 6.a. Data: Voortgangsrapportage Geactualiseerde Datastrategie 2021 – 2023
7. Rondvraag portefeuille gedeputeerde Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
8. A-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)
 - 8.a. Naar een toekomstbestendig Randstedelijke Rekenkamer
9. B-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)
 - 9.a. C- naar B- verzoek: Statenlid Dulfer (GL) Bestuur: Zusterrelatie provincie Shandong (C-agenda EFB 12-09-2022)
10. Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
11. A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Kocken)
 - 11.a. Financiën: Voordracht 'Controleprotocol controle jaarrekening 2022 (PS aangelegenheid) (A-agenda EFB 29-09-2022)
 - 11.b. Financiën: Legesverordening 2023 en tarieventabel 2023 (A-agenda EFB 29-09-2022)
 - 11.c. Cultuur: Zienswijze PS ontwerp meerjarenbegroting 2022 – 2023 Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies (A-agenda EFB 29-09-2022)
12. B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Kocken)
 - 12.b. Financiën: Perspectiefnota 2022 (B-agenda EFB 29-9-2022)
 - 12.c. Sport: Toekomstperspectief Sport (B- Agenda EFB 29-09-2022)
13. Rondvraag portefeuille gedeputeerde Kocken en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
14. Sluiting

Notulen

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de commissievergadering om 13.15 uur en heet alle aanwezigen welkom, zowel in de Statenzaal als via Teams. Het quorum is aanwezig. De uitnodiging voor het tweede MRA symposium getiteld 'Verstedelijkings-strategieën, bouw aan een metropool' wordt onder de aandacht gebracht en staat op de Staten website. Op 31 oktober staat een werkbezoek 'Circulaire economie en Monitoring' gepland. Verzocht wordt om te kijken of men daarbij aanwezig kan zijn. Afmeldingen zijn ontvangen van FvD, PVV, Liberaal N-H. Statenlid Kostic brengt de landelijke discussie over de verandering van de transgenderwet in. Zij doet een oproep aan alle partijen om, als regenboogprovincie, een brief per mail te sturen aan de Tweede Kamer en ontvangt graag uiterlijk 30 september 2022 bericht van de partijen of zij die brief al dan niet mee ondertekenen.

2. Vaststelling van de agenda, verslag van de vorige vergadering, strategische agenda en moties- en toezeggingenlijsten

De **voorzitter** constateert dat de agenda ongewijzigd wordt vastgesteld. Mocht er voor de bespreking van de Perspectiefnota minder tijd zijn dan een half uur, dan wordt het punt doorgeschoven naar de volgende agenda. **Dhr. Hartog (JA21) vraagt over motie 42 wanneer de evaluatie en de bespreking over de derde tranche aan de orde komen. De voorzitter komt hier op terug.**

Het verslag van de vergadering van 12 september 2022, de moties- en toezeggingenlijst en de strategische agenda worden ongewijzigd vastgesteld.

2.a. Vooruitblik op de komende vergadering a.d.h.v. strategische agenda

De **voorzitter** meldt dat voor de volgende commissievergadering op 31 oktober 2022 op de agenda staat (onder voorbehoud van tijdige aanlevering van stukken) de begroting voor het jaar 2023.

3. Inspreekhalftuur over onderwerpen die niet op de agenda staan maar wel tot de portefeuille van de commissie behoren

De **voorzitter** meldt dat zich geen insprekers aangemeld hebben.

4. A-Agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa

4.a. Initiatiefvoorstel ChristenUnie en PvdD inzake Noord-Holland Impact; 16 voorstellen voor het stimuleren van een economie die van waarde is voor de samenleving

Dhr. **Van de Venis**, Ombudsman Toekomstige Generaties bij het Lab Toekomstige Generaties, is inspreker. Hij benoemt het belang van de Toekomststoel en zijn wens dat er echt rekening gehouden gaat worden met belangen van toekomstige generaties. Bijvoorbeeld door de institutionalisering van een officiële Ombudsman Toekomstige Generaties, een provinciale secretaris, het meenemen in het beleid of een officiële toets van tijdens de vergaderingen genomen besluiten. Door op voorhand de belangen van toekomstige generaties mee te nemen voor meer duurzame oplossingen en beslissingen. Het ontwerpen van een stoel in samenwerking met jongeren uit de provincie is een mooie eerste stap en daar draagt het Lab Toekomstige Generaties graag aan bij.

Belangenverstrengeling en het herhalen van eerdere discussies kunnen worden voorkomen door een speciaal comité dat zich over moties of het beleid buigt of door aan het eind van vergaderingen bewust stil te staan bij de genomen besluiten en het effect ervan op toekomstige generaties. Een objectieve, externe input van de wetenschap en een objectieve langetermijnagenda kan worden bereikt worden door afstand te nemen en verder in de toekomst te kijken. Besluitvorming vindt goed gedocumenteerd met alternatieven plaats, niet zonder de impact voor toekomstige generaties te weten.

Dhr. **Klein** (ChristenUnie) stelt dat het voorstel als doel heeft om de focus van de economie meer te richten op de brede welvaart en niet alleen om de financiële resultaten. Zij zien hun voorstel als een verdere invulling en aanscherping van het huidige beleid. Er is begrip voor het wachten op een nieuw beleidskader, maar er wordt ook geconstateerd dat het huidige beleid in de praktijk al breder is dan wat er in het beleidskader van 2016 staat. Het lijkt hen goed het volgende College alvast te helpen door voorbereidende stappen te zetten en te starten met nadenken over nieuwe beleidsindicatoren, de doelenboom (punt zeven) en de beschrijving van het thema Economie op de website van de Brede Basismonitor (punt acht). Punt twee wordt uit het initiatiefvoorstel geschrapt. Een groene jaarrekening gaat over het gestructureerd kwantificeren van effecten van bedrijfsvoering op allerlei aspecten. Daarvoor zijn allerlei methodieken voor in ontwikkeling. Voorgesteld wordt om te onderzoeken of dit van toegevoegde waarde zou kunnen zijn en of dit in de provincie

gestimuleerd kan worden. Om die reden is het voorstel om punt vijf te handhaven. Voor punt twaalf wordt voorgesteld om te focussen op het aanspreken van de bank en opties voor duurzamere alternatieven te blijven onderzoeken. Voor punt zestien wordt aangegeven dat het voorstel gaat over de Toekomststoel en niet over een comité.

Statenlid **Dulfer** (GL) noemt dat de recente geschiedenis het College van GS geen gelijk geeft als zij stelt dat 'economische groei nog steeds mogelijk is, rekening houdend met de ecologische grenzen van onze planeet'. De voorstellen drie, vier, tien, elf, dertien, veertien en zestien worden door het College opgepakt, dat vindt GL heel goed. Wat GL betreft wordt voorstel vijf beter uitgezocht, worden de voorstellen negen richting CBS, elf richting ABP en tien betreffende de provinciale communicatie actiever opgepakt en wordt voorstel veertien beter onderzocht. GL vindt dat GS er qua ambitie een tandje mag bijzetten.

Dhr. **Hartog** (JA21) hoort graag hoe de indieners tegen de besluitvorming aankijken. Bij punt twee ziet JA21 niet het nut van het veranderen van de term 'Economie'. Met punt tien stemmen zij in. Punt elf vinden ze zorgelijk; een pensioenfonds moet zich bezighouden met het uitvoeren van relevante regelgeving en dat daar voldoende middelen voor zijn. Dit punt zal JA21 absoluut niet onderschrijven.

Statenlid **Kostiç** (PvdD) interrumpeert en vraagt dhr. Hartog om, zoals de inspreker zei, afstand te nemen en na te denken over de impact van de investering in fossiele brandstoffen en van andere punten waar APB slecht op scoort voor de toekomstige generaties. Punt dertien is akkoord, als dit niet leidt tot forse meerkosten. De Toekomststoel vindt JA21 een sympathiek idee, maar een fysieke stoel in de ruimte of een extra functionaris onderschrijven zij niet.

Dhr. **Klein** (ChristenUnie) interrumpeert en vraagt of JA21 met de niet-genoemde punten akkoord gaat. Dhr. Hartog zegt toe om buiten de vergadering om toe te lichten met welke punten JA21 kan instemmen en met welke niet.

Mw. **Gonggrijp** (D66) benoemt dat de kern zit in het loslaten van de oude focus op groei en het omarmen van een nieuwe focus op maatschappelijke en brede groei, waarbij de fundamentele vraag is of er wordt gegaan voor groene groei, voor consuminderen, of iets daartussenin? Bij elke benaming van de economie krijgt de lezer een beeld van waar de economie naartoe moet; dat geeft aan dat de naamgeving wel degelijk van belang is. De term 'Betekeniseconomie' kan op steun van D66 rekenen. Economische groei kan wat D66 betreft alleen maar binnen ecologische en maatschappelijke grenzen, los van de traditionele groei. De bestaande beleidskaders moeten aangepast zodat ze aansluiten bij de bewegingen die al gemaakt zijn. Gevraagd wordt om een reflectie van GS om de gemaakte bewegingen te waarborgen of om het maken van nieuwe beleidskaders naar voren halen. Met de reactie op punt vijftien lijkt GS niet bereid om met communicatie bij te dragen aan gedragsverandering. Hiermee doet GS wat D66 betreft tekort aan het beleid dat is al ingezet, aan de inspanningen van burgers voor een duurzame economie en aan de taak van de overheid om burgers te informeren en inspireren.

Mw. **Kuiper** (CDA) stelt dat deze coalitie volop werk maakt van de transitie naar de 'nieuwe economie'; het huidige systeem behoeft aanpassing, geen vervanging. Het CDA ziet niets in het veranderen van de naamgeving, doelenbomen en beleidsindicatoren; er moet aan de slag gegaan worden. Zoals al gebeurt, met meerdere economische stimuleringsprogramma's die duurzaamheid als hoofddoel hebben of dat als belangrijke randvoorwaarde stellen. Dat is voor nu genoeg. Een signaal afgeven aan het ABP en de huisbank is prima, al is de invloed beperkt. Voor de overige punten sluit het CDA zich aan bij de reactie van GS. Statenlid **Kostiç** (PvdD) interrumpeert en vraagt of dat ook geldt voor de punten waar GS positief op heeft gereageerd. Mw. **Kuiper** beaamt dat.

175 Mw. **De Groot** (SP) wil een item aan het voorstel toevoegen, namelijk het dichten van de kloof tussen arm en
rijk en het verbeteren van de positie van de laagste en misschien ook de midden inkomensklassen, die met
dit soort maatregelen het hardst wordt geraakt. Zij stelt een extra item voor om deze laagste
inkomensklassen te bevorderen en tegelijkertijd te ontzien. De SP ziet in de reactie van GS vooral een
paradigmastrijd over benamingen, waarbij er niet veel verschil in opvatting lijkt te zijn. Gevraagd wordt om
een uiteenzetting van wat wel een verschil in opvatting is.

180 Dhr. **Wagelaar** (PvdA) steunt de voorstellen drie, vier, tien, elf, dertien en zestien, over de invloed van de
provincie op het pensioenfonds, de samenwerking met duurzame partners en in het bijzonder het voorstel
van de Toekomststoel. Bij veertien en vijftien begrijpt de PvdA de bezwaren van GS, maar ziet toch
mogelijkheden en vraagt het communicatieteam van de provincie dit te onderzoeken binnen het huidige
185 communicatiebeleid. Over de effectiviteit van andere maatregelen wordt getwijfeld. Net als GS denkt ook de
PvdA dat beleid eerst veranderd moet worden en op basis daarvan de naam of de indicatoren aangepast,
zodat dat een weerspiegeling is van wat er gedaan wordt en niet andersom. Voor de punten een, twee en zes
tot en met acht kan de PvdA zich dus vinden in de reactie van het College.

190 Statenlid **Kostiç** (PvdD) interrumpeert en vraagt om bewustwording dat dit wel een update van de strategische
agenda van 2016 betreft, maar geen update van het daadwerkelijke huidige beleid.

Dhr. **Wagelaar** stelt daarop dat de PvdA de benaming 'Economie' onveranderd wil houden en daar in het
beleid zo veel mogelijk aandacht aan besteden. De doelenboom wijzigen kan pas na aanpassingen van het
beleid na de volgende coalitievorming. Als voor de Brede Basismonitor uit punt zeven iets kan worden
overgenomen uit het huidige beleid, dan is dat geen probleem. Statenlid **Kostiç** (PvdD) vraagt aandacht voor
195 punt acht. Dhr. Wagelaar zegt dat als het beleid naar de website gekopieerd kan worden, dat dan gewoon te
doen.

De PvdA vindt het goed dat er vanuit Europa aandacht is voor de duurzame rapportage en stelt voor te
wachten op wat daaruit komt voor wat betreft maatregelen om bedrijven te helpen. PvdA stelt met betrekking
tot punt negen ook voor dat GS zelf actief contact opneemt met het CBS.

200 Mw. **Van Meerten** (VVD) kan zich volledig vinden in het streven naar een breed welzijn en welvaart. Het
veranderen van de benaming laat de VVD, net als GS, graag over aan de opvolgers. Zij zien gevaar in het
verbreden van de term, de VVD juist in het verenigen doordat bepaalde ondernemers de provincie niet meer
weten te vinden. Graag reflectie daarop. Voor de punten drie, vier en zes is de VVD het eens met GS. Voor
205 punt vijf vindt de VVD dat als er een Europese richtlijn is, dat die dan gevolgd moet worden. Zij hoort graag
meer over de ruimte die er volgens de CU wel in lijkt te zitten. Het advies van de VVD zou zijn om als
provincie eerst te kijken naar waar het al werkt voordat er een onderzoek wordt ingesteld. In voorstel twaalf
begrijpt VVD de behoefte van de indieners, maar ook de reactie van de GS. In voorstel elf deelt de VVD in de
mening van dhr. Hartog. Bij voorstel zestien wordt afgevraagd of de Toekomststoel een initiatief voor
210 participatie is en of het handig is om dit te bespreken in de werkgroep Participatie, voordat het aan GS wordt
meegegeven en er een onderzoek naar wordt gedaan.

Gedeputeerde **Zaal** bedankt de ChristenUnie en de PvdD. De uitvoeringsagenda is staand beleid, daar is GS
dagelijks mee bezig. Er wordt niks vooruitgeschoven en er wordt gecommuniceerd over het dagelijks beleid.
215 Het wijzigen van naam of beleidsindicatoren in de laatste maanden van een coalitie wordt niet gedaan. **GS is
wel bereid om te kijken naar hoe het er in de toekomst uit zou kunnen gaan zien, met de kanttekening dat er
volgend jaar een andere coalitie kan zitten.** Het denkproces is gaande. De huisbankier kan worden
aangesproken. **Actie richting het CBS kan worden genomen, hoewel het een landelijk proces betreft en de**

- invloed gering is. Er wordt blijvend gecommuniceerd. Er blijft een lastig punt over; de groene jaarrekening.
- 220 De verlichting voor Europa geldt alleen voor beursgenoteerde ondernemingen, daar zijn er in Nederland weinig van. Onderzoek kan worden gedaan naar het advies in hoeverre er lasten moeten worden opgelegd aan kleine mkb'ers, die hun capaciteit en middelen ook in verduurzaming kunnen steken. GS heeft er twijfels over of dat het meest efficiënt is, maar zal de kwestie opnieuw bekijken. De nadruk moet liggen op de uitvoering.
- 225 Statenlid **Kostiç** (PvdD) interrompeert en benadrukt dat ChristenUnie en PvdD ook nadruk willen op de uitvoering, maar willen zoeken naar een positieve stimulans. Gedeputeerde vraagt of ChristenUnie en PvdD daar voor het definitieve initiatiefvoorstel nog naar willen kijken.

Schorsing 14.15 – 14.20 uur

- 230 Dhr. **Klein** (ChristenUnie) wil besluitvorming door een aantal conceptbesluiten voor te leggen. Hoewel gedacht wordt dat het dichten van de kloof juist hoort bij die brede economie waar zij naar streven, zal er een stuk worden toegevoegd aan het voorstel om dit te stimuleren. Het verschil in opvatting is niet helemaal duidelijk, er zijn juist veel punten waarop de ChristenUnie en de PvdD hetzelfde denken als GS. Als de term
- 235 'Beteniseconomie' verengt, zoals de VVD zich afvraagt, dan moet daar opnieuw naar gekeken worden. Mogelijk pas in de volgende periode. Daar wordt op teruggekomen. De Toekomststoel is inderdaad een vorm van participatie, maar dient niet te worden besproken bij de werkgroep Participatie. Er moet aan de slag gegaan worden met nieuwe vormen van burgerparticipatie.
- Mw. **Van Meerten** (VVD) vindt het juist een goed punt om dit te bespreken in de werkgroep Participatie. Dhr.
- 240 **Klein** (ChristenUnie) zegt te hebben begrepen dat bijeenkomsten van de werkgroep Participatie beëindigd zijn volgens de procedure. Dhr. **Carton** (PvdA) zegt, als lid van de werkgroep, dat er verschillende instrumenten besproken zijn, waarbij nog gekeken moet worden hoe dat terug te brengen naar het presidium. De taak van de werkgroep is in principe ten einde.
- De grootste uitdaging zit volgens dhr. **Klein** in de kwestie rond de groene jaarrekening; er zal nog eens goed
- 245 naar de formulering gekeken worden. De ChristenUnie en de PvdD zullen aankomend weekend met een aangepast voorstel komen, waarin de wijzigingen duidelijk worden aangegeven. Dit wordt gegoten in een aantal conceptbesluiten, zodat er per conceptbesluit kan worden gekozen. Na dit weekend is er nog een week de tijd om het voorstel binnen de fracties te bespreken.

- 250 *Tweede Termijn*

Mw. **De Groot** (SP) benadrukt dat de huidige economie met de huidige duurzaamheidsmaatregelen scheefgroei bevordert en roept op om in het definitieve initiatiefvoorstel goed te kijken naar hoe dit te voorkomen. Dhr. **Klein** (ChristenUnie) stelt dat zijns inziens hun voorstel juist bevordert dat de economie zo wordt ingericht dat het goed doet voor iedereen.

- 255 De **voorzitter** concludeert dat de ChristenUnie en PvdD het initiatiefvoorstel met kleine redactionele wijzigingen doorsturen naar PS, dat het besluit wordt opgesplitst in een aantal deelbesluiten zodat er over gestemd kan worden en er eventueel amendementen vanuit GS op kunnen komen. De wijzigingen zijn niet zo groot dat het advies van GS helemaal anders zal zijn en het dus opnieuw besproken moet worden. Dit punt
- 260 wordt verder besproken in de PS-vergadering.

5. Rondvraag portefeuille mw. Zaal en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

De **voorzitter** constateert dat er geen vragen zijn.

265

6. B-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)

6.a. Data: Voortgangsrapportage Geactualiseerde Datastrategie 2021 – 2023

Mw. **Kapitein** (D66) stelt dat data een middel zijn en geen doel op zich. Om de politieke doelen te behalen, zal er ook data op andere terreinen moeten worden verzameld en geanalyseerd. Welke soorten energiedata dat zijn, is nog niet omschreven. Dat geldt ook voor de andere grote opgaven. Hier zal een grote overlap in zijn.

Mw. **Van Meerten** (VVD) vroeg zich af of er publiekelijk aandacht is gegeven aan de datasets, zodat deze makkelijk kunnen worden gevonden door de inwoners. Wordt er veel op geklikt en wordt dat gemonitord en geëvalueerd? Waar wordt nu tegenaan gelopen en welke obstakels er in de toekomst worden verwacht?

Dhr. **Mangal** (DENK) stelt dat de begrippen in ethiek niet altijd eenduidig geregistreerd zijn, daar heeft het binaire systeem moeite mee. De versimpeling 'kan het', 'mag het' en 'willen we het' is niet zo makkelijk. Kan het College hier in een volgende update meer aandacht aan geven en dieper op in gaan? Is onze provincie vendor locked-in en zo ja, aan welke partij(en)? Is er een exit strategie in de service level agreement opgenomen? Zo niet, hoe gaat vendor lock-in voorkomen worden en tegen gegaan? Er wordt gesproken over de iCloud; van wie is die cloud en hoe wordt voorkomen dat derden daarbij kunnen? Amerikaanse bedrijven zijn bijvoorbeeld verplicht medewerking te verlenen aan geheime diensten. Graag reflectie hierop. Het watergebruik en de daarmee gepaard gaande vervuiling is zorgelijk. In het stuk wordt alleen gesproken over waterstof. Met een dreigend tekort aan drinkwater, lijkt een eigen hoofdstuk hierover noodzakelijk. Is het College hiertoe bereid?

Mw. **Kuiper** (CDA) benoemt de samenwerking met de vele partners en hun data. Er was ingezet op een aantal van vijf datasets in het openbare register, maar er zijn er nu al 144. Er is voor burgers nu veel informatie toegankelijk. Mw. Kuiper sluit zich aan bij de vragen van mw. Van Meerten. Bij de inzet van datatechnologie worden ook de belangen van onze democratie, rechtstaat en bestuurskracht meegewogen. De discussie wordt in 2023 gevoerd. Wat is volgens de gedeputeerde de mogelijke impact hiervan? Kan de gedeputeerde iets aangeven over de voortgang van de afronding van de visie en strategie voor datadelen? Dit is belangrijk voor onderwerpen als mobiliteit en energietransitie. Kan de datastrategie worden uitgevoerd met de beschikbaar gestelde middelen en personeel?

Dhr. **Carton** (PvdA) is benieuwd naar wat de Staten terugzien van de prioritering bij datagedreven werken op wonen, energie, klimaat en landelijk klimaat en stikstof. De doelstelling was om burgers, bedrijven en partners te laten merken of ervaren dat er met de Tada-waarde gewerkt wordt. Hoe gaan zij dit in de praktijk merken? Is de provincie met de aanvulling op de datastrategie op weg naar een breder beleid op een digitaal openbaar bestuur voor de provincie?

Statenlid **Zaal** (GL) is ook benieuwd naar de knelpunten die het College op korte termijn verwacht. Wat zijn de consequenties van de invoering van de omgevingswet?

305

Dhr. **Klein** (ChristenUnie) vraagt of het naast de begeleidingsethiek een goed idee is om een expert-panel te laten meekijken met en adviseren over de keuzes en afwegingen die gemaakt worden? Staat de betrokkenheid van diverse partners de regie en de bruikbaarheid van de provincie niet in de weg, hoe is dat geborgd? Hoe wordt geborgd dat de beschikbare data wordt voorzien van een context over het beleid, zodat

310 er geen onrust ontstaat wanneer er informatie die nog een beleidsvertaling moet krijgen beschikbaar komt?
Hoe kan data worden ingezet om specifiek burgerschapscoöperatie te stimuleren?

Mw. **De Groot** (SP) is blij te lezen dat de burger in 2023 bijna alle data kan raadplegen. Ze is benieuwd hoe deze datastrategie omgaat met de wet 'Open overheid' en de omgevingswet en wanneer de verkenning
315 'Relatie digitalisering en duurzaamheid' wordt getoond.

Dhr. **Hartog** (JA21) stelt dat zijn partij het ook belangrijk vindt om de data van de juiste context te voorzien en benieuwd is naar wat het College in de nabije toekomst verwacht.

320 *Schorsing van vijf minuten*

Gedeputeerde **Stigter** noemt de omvang van de beschikbare datasets veel groter dan van tevoren gedacht, wat vindbaarheid en bruikbaarheid belangrijk maakt. Een ordening en een soort begrenzing van de datasets komt in een volgende rapportage aan de orde. De uitvoering van de datastrategie kan nog met de
325 beschikbaar gestelde mensen en middelen, er wordt wel aandacht gegeven aan de werving van kwalitatief voldoende mensen. Dit is lastig en vindt plaats in de vorm van samenwerkingen. De ethische vraag kan niet binair beantwoord worden, maar is constant in beweging. Per vraag zal er een kwalitatief gesprek nodig zijn. Er wordt nu gebruik gemaakt van het Tada-model; in de volgende rapportage wordt een aantal aanvullingen toegevoegd, waaronder de betekenis en het effect voor het democratische gestel. De vendor lock-in is een
330 groot probleem waar gedeputeerde zich bewust van is. Dit zal voor de volgende rapportage verder worden uitgewerkt in de publieke waarden. Dat betekent de spreiding van het risicovlak en het zich niet overleveren aan een beperkt aantal marktpartijen. Gedeputeerde stelt voor dhr. Mangals zorg over de waterkwaliteit te bewaren voor een debat in de Commissie RWK. De impact op de democratie rondom de Tada-waarden wordt meegenomen in de doorontwikkelingen, inclusief de effecten op de democratische rechtsgang en de publieke
335 verantwoording. De impact van het datadelen is groter dan verwacht. De middelen zijn tot nu toereikend, dat moet per jaar opnieuw bezien worden. Digital twin is een bruikbaar instrument om de werkelijkheid te simuleren en mee te 'spelen'. De input voor de data is belangrijk voor de uitkomst, waar transparantie over de input heel belangrijk is. Spelen met data is goed voor beleidsontwikkeling, maar kan in de buitenwereld opgepakt worden als een absoluut feit en toekomstig plan. Bewustwording van dat risico is belangrijk. De
340 status van digital twin, de basis van de cijfers en de input moeten goed aangegeven worden. Belangrijk punt is dat PS zelf de regie voeren; als er met andere partijen wordt samengewerkt, zijn duidelijke afspraken nodig. De portefeuillehouder Energie is bereid om te kijken of het een toegevoegde waarde heeft voor de provincie om energiecorporaties toe te voegen. Met de verkenning van duurzaamheid wordt binnenkort gestart, deze zal in 2023 gereed zijn. In IDA-verband is PS in gesprek met een expertpanel; bekeken wordt of
345 hier iets uitkomt en of daarbij aangehaakt kan worden in plaats van iets zelf te organiseren.

Tweede termijn

Dhr. **Mangal** (DENK) verzoekt om het vraagstuk over water, waarbij expliciet verwezen wordt naar de commissie RWK, in het vervolg aldaar op de agenda te plaatsen. De voorzitter geeft aan dat dit in de
350 agendacommissie zal worden besproken.

7. Rondvraag portefeuille gedeputeerde Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

De voorzitter constateert dat er geen vragen zijn.

355

8. A-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)

8.a. Naar een toekomstbestendig Randstedelijke Rekenkamer

360 Dhr. **Hollebeek** (PvdD) is het eens met het voorstel. Het verzoek is om nog goed te kijken naar het significante verschil tussen intern versus extern. Hoe kan een constante werklast geborgd worden? De PvdD is akkoord met het toevoegen van een vierde onderzoeksteam en vindt het bedrag volledig gerechtvaardigd.

Mw. **Gonggrijp** (D66) stelt dat D66 akkoord gaat met het voorstel, wat hen betreft het een hamerstuk. Ze vraagt om in een volgende periode goed te kijken naar conclusies en aanbevelingen om vergelijken te vergemakkelijken.

Mw. **De Groot** (SP) geeft aan dat SP akkoord gaat met het voorstel, dat wat hen betreft een hamerstuk is.

370 Dhr. **Roosendaal** (VVD) geeft aan dat VVD akkoord gaat en dat het voorstel wat hen betreft een hamerstuk is.

Statenlid **Dulfer** (GL) gaat ook akkoord en ziet het voorstel als hamerstuk. Een toelichting van de toename van het aantal aanvragen van twee naar zes en wat dat betekent voor het perspectief van komende jaren wordt op prijs gesteld.

375

Dhr. **Heijnen** (CDA) complimenteert de rekenkamer en gaat akkoord, wat het CDA betreft is het een hamerstuk.

380 Statenlid **Van Wijnen** geeft aan dat de toename van het aantal aanvragen voor onderzoek de reden was voor dit voorstel. De Rekenkamer hoopt met dit voorstel het perspectief te borgen en te kunnen voldoen aan de aanvragen. Zelf regie over de balans tussen inhuur en zelf uitvoeren als er uitgebreid moet worden, helpt dat daarbij.

385 Dhr. **Hollebeek** (PvdA) vraagt of hij goed begrepen heeft dat het niet de bedoeling is te stoppen met externe inhuren, maar te zoeken naar een nieuwe balans tussen extern en intern. Statenlid **Van Wijnen** bevestigt dat.

De **voorzitter** concludeert dat dit voorstel als hamerstuk door kan naar de PS-vergadering.

- 390 9. B-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)

9.a. C- naar B- verzoek: Statenlid Dulfer (GL) Bestuur: Zusterrelatie provincie Shandong (C-agenda EFB 12-09-2022)

395 Statenlid **Dulfer** (GL) geeft aan dat de commissaris vorig jaar aangaf na te denken over de consequenties van het verbreken van de vriendschap met provincie Shandong. Later is een brief uitgegaan om die vriendschap te verbreken. Gevraagd wordt om verduidelijking hierover en om een gesprek met de andere leden over hoe de Provincie Noord-Holland omgaat met vriendschappen en of er behoefte is aan een andere invulling van het begrip zusterrelatie, bijvoorbeeld in een Europese context.

400 Mw. **Van Meerten** (VVD) vindt het goed om binnen Europa nader tot elkaar te komen door middel van zo'n zusterrelatie, waarbij gekeken wordt naar cultuur en economie om daar een belangrijke balans tussen te vinden. Ze is het eens met de gedachte van Statenlid Dulfer.

405 Dhr. **Mangal** (DENK) steunt de beslissing om de vriendschap te verbreken, maar vindt het jammer dat het schenden van mensenrechten hierbij niet expliciet is genoemd. DENK stelt voor om deze reden alsnog duidelijk te benoemen. Dhr. Mangal vindt het belangrijk na te gaan wat het belang is en wat, van beide kanten, concrete verwachtingen van vriendschapsrelaties tussen steden zijn. Welke relaties bestaan er nog en hoe wordt daar invulling aan gegeven?

410 Dhr. **Wagelaar** (PvdA) vindt het goed dat er geen zusterrelatie meer wordt onderhouden met een streek met een twijfelachtige reputatie op het gebied van mensenrechten. Hij vraagt om toelichting van het plotselinge besluit en de reden voor het niet noemen van de mensenrechten in de brief van de commissaris.

415 Mw. **De Groot** (SP) wil GS nog een keer wijzen op de wat hen betreft slechte manier van het beëindigen van de zusterrelatie met Shandong, zonder het schenden van de mensenrechten te benoemen. Ze noemt de gang van zaken bedenkelijk. Hoe zit het met de relaties met Japan en Zuid-Korea, waar mensenrechten ook worden geschonden. Of met Wales, waar de staalproductie ook plaatsvindt door Tata Steel. De SP ziet een bepaald risico in het aangaan van relaties met landen binnen Europa, zoals Hongarije en Polen, waar ook mensenrechten worden geschonden.

420 Mw. **Kuiper** (CDA) is akkoord met het verbreken van de banden met Shandong, ook omdat er de afgelopen acht jaar al geen invulling meer aan is gegeven. De zusterrelaties lijken achterhaald en vraagt zich, net als de PvdA, af of er beter naar een nieuwe manier voor het aangaan van relaties kan worden gekeken.

425 Statenlid **Kostiç** (PvdD) vindt het een goede stap dat de provincie het welzijn van mensen, dieren en de planeet een belangrijke plek in de buitenlandse relaties gaat geven. Daarmee steunt zij de beslissing van GS steunt, al ziet ze nog ruimte voor aanscherping.

Commissaris **Van Dijk** geeft aan dat de vraag voor het beëindigen van de zusterrelaties in de Staten naar voren kwam. De zusterrelatie met de Chinese regio Shandong is destijds aangegaan om economische redenen, ook terwijl al bekend was dat er sprake was van de schending van mensenrechten. Het advies van Buitenlandse Zaken was om hier voorzichtig en precair mee om te gaan. Later werd duidelijk dat als de (economische) redenen op grond waarvan de relatie was aangegaan niet meer aanwezig zijn, dat een reden is om de zusterrelatie op te zeggen. Hiermee zegt dhr. Van Dijk niet dat hij voor het schenden van
435 mensenrechten is, maar wel voor het zuiver houden van de argumenten. De argumenten die toen golden voor het aangaan van de relatie, gelden nu contrair voor het opzeggen van de inmiddels slapende relatie. Utrecht kan niet worden vergeleken met onze gemeente, want dat is een heel andere casus. Voor de toekomst wegen andere argumenten mee voor het al dan niet aangaan van zusterrelaties, als die al gewenst zijn. Dhr. Van Dijk is ook voorzitter van de Raad van Toezicht van het Internationaal Cultuurbeleid. Hij geeft
440 aan dat er in ieder land wel iets mis gaat dat kan worden aangegrepen om geen relaties met elkaar aan te gaan. Hij vraagt mw. De Groot daarmee op te passen, juist omdat de culturele lijn belangrijk is voor landen en inwoners van die landen om elkaar te leren kennen en te begrijpen. Dat betekent niet dat zaken als mensenrechtenschending worden goedgekeurd. Hij is het eens met de VVD over het belang van cultuur in relaties met andere landen en met GL over hoe dergelijke relaties ook dichterbij gezocht kunnen worden.
445 Korea is een slapende relatie. De enige samenwerkingen die er nu nog zijn, zijn met de regio's Wales,

California (over smart mobility) en Murcia (over waterstof, arbeidsmarkt en waterverbruik). Daarnaast zijn we lid van de CPMR. De leidraad 'Internationaal Zakendoen' uit november 2020 wordt gevolgd, waar het begrip zusterrelatie niet meer in voorkomt. Dat is niet meer van deze tijd.

450 *Tweede termijn*

Dhr. **Wagelaar** (PvdA) begrijpt het weglaten van de schending van de mensenrechten in de brief. Hij vraagt zich wel af waarom benadrukt werd hoezeer Shandong gerespecteerd wordt en de vriendschap wordt gewaardeerd. Dat lijkt het andere uiterste.

455

Dhr. **Mangal** (DENK) vraagt of er ook een brief verwacht kan worden over de zusterrelatie met Korea en of er culturele uitwisselingen worden onderhouden met bijvoorbeeld Rusland.

Mw. **De Groot** (SP) vraagt waarom er een band is aangegaan als al bekend was dat er mensenrechten geschonden worden? In Zuid-Korea en Japan is ook het een en ander aan de hand; wordt het geen tijd om daar de banden ook te verbreken? Met Wales zou ook gepraat moeten worden over Tata Steel, wat een gezamenlijk probleem is. Mw. De Groot blijft bij haar standpunt dat ze het jammer vindt dat de schending van de mensenrechten niet is benoemd in de beëindigingsbrief.

465 **Commissaris Van Dijk** stelt voor om als er samenwerkingen met landen worden aangegaan er een einddatum wordt genoemd, om te evalueren, vanzelf te stoppen of bewust te kiezen om door te gaan. Hij vindt het lastig om de wereld te bekritisieren en zo kiezen met wie banden worden aangegaan en vindt dat er dan eerst kritisch naar Nederland moet worden gekeken. Daarnaast is er voor de landen een mate van afhankelijkheid van elkaar, zoals op het gebied van duurzaamheid. Nederland is daar een belangrijk onderdeel van. Hij vindt
470 het wel goed dat de discussie over waar, met wie, hoe en met welk nut er samengewerkt wordt open gevoerd wordt. Er kan niet alleen vanuit ons perspectief gekeken worden, het is belangrijk kennis te nemen van elkaar en elkaars cultuur voor wederzijds begrip of kritiek op basis van respect. **De commissaris zegt toe te zullen onderzoeken of de samenwerking met Korea eindeloos is en of die wel of niet moet doorlopen.** Dhr. Van Dijk vindt internationale relaties belangrijk zijn, daar wil hij ook mee doorgaan en waar mogelijk zijn
475 gedeputeerden in stimuleren.

Statenlid **Kostiç** (PvdD) vraagt zich af hoe de afweging gemaakt wordt als een bepaald land nodig is voor bijvoorbeeld een slag in duurzame economie, maar dat land mensenrechten ernstig schendt of de natuur vernietigt. Zijn daar kaders voor? **Commissaris Van Dijk** geeft aan dat in november 2020 de beleidsnotitie 'Internationaal zakendoen' en de beperkingen tot de thema's van het Collegeprogramma van de provincie
480 zijn besproken. Ook worden samenwerkingen transparant voorgelegd en uitgedragen, waardoor de discussie in het College kan plaatsvinden.

10. Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

485 De **voorzitter** constateert dat er geen vragen zijn.

11. A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Kocken)

490 11.a. Financiën: Voordracht 'Controleprotocol controle jaarrekening 2022 (PS aangelegenheid) (A-agenda EFB 29-09-2022)

De **voorzitter** constateert dat er geen vragen zijn en benoemt dit stuk tot hamerstuk.

495 Dhr. **Roosendaal** (VVD) vraagt waar door PS limitatief is bepaald aan welke kaders de nadere voorwaarden van de accountant getoetst moeten worden? Hij kan de limitatieve opstelling niet vinden. Besloten wordt deze vraag technisch schriftelijk te behandelen.

11.b. Financiën: Legesverordening 2023 en tarieventabel 2023 (A-agenda EFB 29-09-2022)
Statenlid **Dulfer** (GL) vraagt of het klopt dat de legestarieven, die volgens de inleiding in 2022 voor het merendeel kostendekkend zijn en die verderop in het stuk in 2023 conform eerdere besluitvorming
500 kostendekkend zijn, in 2023 inderdaad allemaal kostendekkend zijn.

Dhr. **Hartog** (JA21) gaat akkoord, maar gerealiseerd moet worden dat de feitelijke kostenstijging van de provincie de mate van kostendekkendheid zal doen afnemen. In de begroting op bladzijde 249 wordt een overzicht gegeven van de mate waarin de legestarieven kostendekkend zijn; daar komen heel andere
505 percentages naar voren die vermoed worden bij het lezen van de voordracht. JA21 vragen om een toelichting.

Dhr. **Roosendaal** (VVD) stemt hier namens de VVD mee in.

510 Mw. **Kapitein** (D66) stelt dat meeste leges in aantal kostendekkend zijn, maar de begroting geeft qua volume een heel ander beeld. Het is vreemd dat dit wel in de begroting staat, maar niet in deze stukken. De grootste leges op het gebied van milieu hebben een last van vier miljoen, waarvan twaalf procent is gedekt. Dat is in absolute zin een heel groot verschil. Natuur en de omgevingsdienst Noord-Holland-Noord heeft anderhalf miljoen aan lasten en 24 procent dekking. Kan GS aangeven of en wanneer deze leges kostendekkend gaan
515 worden?

Dhr. **Mangal** (DENK) ziet dat er voorlopige percentages voor personele en materiële kosten worden genoemd. In hoeverre is deze voordracht definitief is? Als de personele kosten stijgen, dan kloppen de cijfers niet
520 meer.

Schorsing van vijf minuten tot 16.02 uur

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de doelstelling is dat de leges kostendekkend zijn, maar dat dat niet met alle leges mag. Dat zorgt voor een verschil. Ook zijn de leges berekend op een geschat aantal uren tegen
525 een bepaald tarief. De rekening daarvoor krijgt GS niet per aanvraag van de OD, maar als totaalbedrag voor zowel de vergunningverlening als voor toezicht en handhaving. Het deel van toezicht en handhaving wordt niet in de vorm van leges in rekening gebracht bij de aanvrager van de vergunning. De OD geeft voor sommige afdelingen aan welk deel zij besteden aan vergunningverlening. Voor die vergunningen wordt aangegeven dat die kostendekkend zijn. Voor een heleboel andere vergunningen zijn die kosten niet
530 inzichtelijk. Daardoor zit het percentage op een aantal punten veel lager dan honderd procent. Het gemiddelde van die veertig procent kan sowieso niet naar honderd procent, omdat niet alles kostendekkend gemaakt mag en omdat geprobeerd wordt om alles met twee systemen naast elkaar sluitend te krijgen. Dat lukt niet helemaal, maar kan steeds verder gepreciseerd worden. De milieuleges zijn voor 4,5 miljoen genoteerd, maar voor vijfhonderdduizend in de begroting meegenomen. Milieuleges kunnen pas vanaf 2023
535 worden geheven, zonder te weten hoeveel dat er zijn. Zowel GS als de OD en ZKG hebben een begroting gemaakt, die aanzienlijk uiteen liggen. Bij welk bedrag het dichterbij gaat liggen, hangt af van of de omgevingswet per 1 januari in gang wordt gezet. Dat is allemaal nog onbekend. In december, als er vanuit

540 gegaan kan worden dat de omgevingswet in januari in werking treedt, zal een geactualiseerde legesverordening komen, geüpdatet op basis van de omgevingswet. Bij de voorjaarsnota zou er meer zicht zijn op hoeveel aanvragen er werkelijk komen. Er wordt uitgegaan van de verordening zoals die er nu ligt; voorlopige percentages worden zo genoemd, omdat ze zullen moeten worden aangepast.

545 Dhr. **Mangal** (DENK) vraagt bevestiging of de bedragen die nu in verordening staan daadwerkelijk zullen worden geïnd, maar dat als de personele of materiële kosten hoger uitvallen, het geheel minder kostendekkend is. Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dat, maar indien nodig zal er snel worden geactualiseerd.

Tweede Termijn

550 Dhr. **Hartog** (JA21) heeft gedeputeerde horen zeggen dat de kosten niet inzichtelijk zijn. Kan gedeputeerde een toezegging doen dat er iets veranderd gaat worden en dat meer inzichtelijk gemaakt gaat worden wat de personeelskosten zijn die in rekening gebracht worden?

555 Mw. **Kapitein** (D66) ondersteunt de oproep van dhr. Hartog. De tarieven voor de grootste leges voelen op een paar grote posten als drijfzand. Mw. Kapitein vraagt om inzicht voor de volgende legesverordening.

Dhr. **Mangal** (DENK) vraagt of het College verduidelijking kan geven over de kruisbestuiving tussen bepaalde leges in de volgende legesverordening.

560 Gedeputeerde **Kocken** geeft aan niet inzichtelijk te kunnen krijgen hoe groot het aantal aanvragen in 2023 gaat zijn. Als blijkt dat de inschatting te hoog of te laag is, wordt het aangepast. Mw. **Kapitein** vraagt om inzicht voor de volgende legesverordening, zodat GS hier de leges kunnen vaststellen. Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dat dit kan, omdat er dan meer bekend is. **Bij de OD vragen om uitsplitsing van de kosten wil zij wel doen; de OD weet dat vanuit GS de wens is om de leges kostendekkend te maken.** Het past niet bij de manier waarop dat tot nu toe is ingeregeld, maar er wordt zeker naar gestreefd om dat preciezer op elkaar te laten aansluiten. De verwachting is dat dit voor een volgende keer concreter is en beter bekend is of de leges moeten worden aangepast om meer kostendekkend te zijn. De veronderstelling van dhr. Mangal dat omdat bepaalde leges niet kostendekkend zijn andere leges verhoogd worden klopt niet; per aanvraag wordt gekeken hoeveel tijd het zou kosten tegen welk uurtarief, zo wordt een lege vastgesteld. Mensen die meer dan kostendekkende leges betalen volgt daar niet uit. Op dit moment zijn de leges niet kostendekkend, daar 570 wordt wel naar gestreefd.

Statenlid **Dulfer** (GL) had het prettig gevonden als het verhaal dat zojuist geschetst wordt in de verordening transparanter stond aangegeven.

575 Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat het uitgangspunt is dat de leges kostendekkend zijn, waarbij er gekeken wordt naar het aantal uren tegen een bepaald tarief dat daarbij hoort. Dat had wellicht beter toegelicht kunnen worden, maar het streven om kostendekkend te zijn blijft staan.

580 Dhr. **Hartog** (JA12) vraagt of gedeputeerde Kocken zich voldoende gesterkt voelt om de gegevens op te vragen bij de OD of dat zij een motie nodig heeft. Gedeputeerde Kocken geeft aan dat zij geen motie nodig heeft, zij heeft er alle vertrouwen in dat het de volgende keer, met meer kennis, goedkomt.

585 Dhr. **Mangal** (DENK) begrijpt niet dat wanneer niet alle leges kostendekkend mogen zijn, er een streven wordt uitgesproken om volledig kostendekkend te zijn. Dat is dan namelijk helemaal niet mogelijk. Hoe zit dat?

590 Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat bepaalde leges niet kostendekkend mogen zijn. Dan kan gezegd worden dat er niet meer gesproken hoeft te worden over honderd procent kostendekkende leges. Maar er zijn meer leges die wel kostendekkend te maken zijn; overal waar het kan, wordt dat nagestreefd. De grondslag dat leges kostendekkend moeten zijn blijft gehandhaafd.

595 Dhr. **Mangal** (DENK) blijft van mening dat er zonder kruisdekking als de individuele leges al dan niet kostendekkend (mogen) zijn, dat totaal aan leges dan nooit kostendekkend zal zijn. Mag die conclusie getrokken worden?

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat dat klopt. De leges die wel kostendekkend mogen zijn zullen niet worden verhoogd tot meer dan kostendekkend om de leges die niet kostendekkend mogen zijn te compenseren.

600 De **voorzitter** heeft vervolgpunten gehoord, maar geen wijzigingen en benoemt dit stuk concluderend tot hamerstuk.

11.c. Cultuur: Zienswijze PS ontwerp meerjarenbegroting 2022 – 2023 Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies (A-agenda EFB 29-09-2022)

605 Dhr. **Hollebeek** (PvdD) geeft aan dat de PvdD bij de begroting van vorig jaar een motie heeft ingediend om het gesprek met de andere drie provincies aan te gaan over hoe ecologie en natuur aan de cultuurwaarde van de waterlinies te koppelen en vraagt of deze gesprekken al gaande of zijn geweest en of er een terugkoppeling van gedeputeerde is of kan worden verwacht?

610 Dhr. **Wagelaar** is akkoord om geen zienswijze in te dienen, maar vraagt zich af hoe het orgaan straks verantwoording gaat afleggen op de bijdrage van de provincie.

615 Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat in het uitvoeringsprogramma, dat na volgende week richting de Statencommissie komt, uitwerking gegeven wordt aan de motie van de PvdD. Verantwoording wordt afgelegd met de jaarrekening, waaruit kan worden afgeleid of de begroting en de jaarrekening zich tot elkaar verhouden.

De **voorzitter** constateert dat er verder geen vragen zijn en benoemt dit stuk tot hamerstuk.

620 12. B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Kocken)

12.b. Financiën: Perspectiefnota 2022 (B-agenda EFB 29-9-2022)

625 Mw. **Kapitein** (D66) noemt de Perspectiefnota input voor het verkiezingsprogramma en straks het nieuwe coalitieakkoord. Er worden veel onzekerheden, kostenstijgingen en risico's gezien, maar ook mogelijkheden en kansen. Bij de stevige opgaven die de Provincie van het Rijk krijgt horen ook stevige middelen, die er nu nog niet zijn.

Statenlid **Kostiç** (PvdD) vraagt of D66 niet vindt dat de Provincie naast de opgave van het Rijk ook een

intrinsieke motivatie heeft om de natuur et cetera te beschermen. Mw. Kapitein geeft aan dat dat inderdaad zo is en dat D66 behoorlijk op één lijn zit met wat het Rijk wil.

630

Dhr. **Hartog** (JA21) noemt de Perspectiefnota een instrument om de komende jaren langs te vormen, met name de modellen tot welke keuzes er gemaakt worden en hoe die doorwerken. JA21 ziet risico's niet aan de inkomstenkant, maar wel aan de kostenkant. Dat betekent dat er keuzes gemaakt moeten worden; hoe wordt grip gehouden op de uitgaven? Komende jaren zal in de Staten goed samengewerkt moeten worden om zo goed mogelijk uitvoering te geven aan de kerntaken. Als dat lukt, is er hopelijk ook nog tijd voor nuttige en noodzakelijke taken. JA21 wisselt graag op korte termijn met het College van gedachten over wat de kerntaken zijn en in hoeverre is er op basis van de huidige begroting ruimte. JA21 wil het College meegeven dat gekeken wordt hoe kostenbeheersing zal plaatsvinden. De algemene reserve is een laatste redmiddel die JA21 overleefd wil houden.

640

Dhr. **Heijnen** (CDA) noemt de Perspectiefnota een mooie nota, maar er worden geen keuzes gemaakt. Deze nota kan een belangrijk document zijn voor verkiezingsprogramma's en de coalitie.

Statenlid **Kostiç** (PvdD) vraagt of het CDA tot de verkiezingen niks meer gaat doen en alles bewaart tot in maart. Dhr. **Heijnen** benoemt dat het CDA voor de begroting bij de Kaderbrief initiatiefvoorstellen rondom erfcoaches en buurtbatterijen heeft gedaan en zal doorgaan met zich inzetten voor de burgers van de Provincie. Deze Perspectiefnota omvat echter meer fundamentele vragen.

Statenlid **Kostiç** (PvdD) vindt de Perspectiefnota belangrijk en interessant. Zij deelt de zorgen over de transitie-opgaven die ook in de perspectiefnota worden beschreven. Voorzichtige kritiek wordt gegeven over de bewoording die wordt gebruikt als het gaat om deze opgaven. De Provincie spreekt nu over de ambities van het Rijk over klimaat, natuur en milieu die worden opgelegd en dat de Provincie ermee aan de slag moet. Gevraagd wordt om die toon te verscherpen. Als dit stuk gebruikt wordt als kader, dan moet daar verantwoordelijk in worden genomen. Statenlid **Kostiç** noemt dat de kwestie van verhoging van de opcenten bij de volgende begroting al gefikst kan worden.

Dhr. **Heijnen** vraagt of hij het goed begrijpt dat de PvdD het bizar vindt dat belastingen niet worden verhoogd, ook al zijn er zoveel mensen met financiële problemen? Statenlid **Kostiç** stelt dat het extra geld dat met de verhoging binnenkomt, kan worden gebruikt om deze kwetsbare mensen te helpen en denkt niet dat dat met elkaar botst.

Dhr. **Heijnen** vindt dat dit laat zien dat het wel een fundamentele discussie is en niet zoals statenlid **Kostiç** betoogt iets dat aan het eind van een coalitie snel kan worden beslist. Statenlid **Kostiç** vindt het jammer dat het CDA in het oude stramien blijft denken en wil ideeën richting de begroting op te doen om samen een opzet te maken.

Dhr. **Hartog** (JA21) vraagt of hen gevraagd wordt te stemmen. Statenlid **Kostiç** wil ideeën opdoen richting de begroting en samen een opzet maken, waarbij gediscussieerd kan worden over de mate van verhoging en waar dat extra geld aan besteed wordt.

Statenlid **Dulfer** (GL) benoemt dat er risico's zijn, maar ook mogelijkheden aan de inkomstenkant. Budgetneutraliteit is belangrijk. De uitgaven zitten met name in de vervangingsopgave uit het INPI. Een kritische beschouwing naar de infrastructuur is op zijn plaats. Ook zal gebruikt gemaakt worden van alle innovaties op dat terrein. Aan die knop aan de kostenkant kan worden gedraaid. Gemaakte fouten bij voorgaande overhevelingen van taken van het Rijk naar Gemeenten of Provincies, waarbij ook bezuinigingen zijn doorgevoerd, moeten voorkomen.

675 Dhr. **Carton** (PvdA) geeft aan dat er nog veel onzekerheden in de Perspectiefnota zijn. Keuzes moeten al vrij snel gemaakt, hebben op de lange termijn effect en beïnvloeden elkaar en er kan nog veel veranderen. Een perspectief met een denkkader om beter voorbereid te zijn op al deze keuzes is fijn. Hoe nemen PS en GS de Perspectiefnota hierin mee? Hoe wordt dit perspectief met elkaar actueel gehouden zodat doorgepraat kan worden over de langetermijnontwikkelingen?

680 Gedeputeerde **Kocken** geeft aan statenlid Kostic mee dat er bewust voor is gekozen om zo min mogelijk politieke kleuring aan de Perspectiefnota aan te brengen. GS wilde dat iedereen kennis kon nemen van deze nota om samen een betere discussie te kunnen voeren over waar het geld vandaan gaat komen en waar het aan besteed gaat worden.

685 Statenlid Kostic geeft aan te begrijpen dat GS geen keuzes maakt. Het gaat om de bewoordingen dat het Rijk hoge ambities heeft en PS er iets mee moet, terwijl het klimaat en de natuurcrisis wetenschappelijke feiten zijn. Dat wil de PvdD graag terugvertaald zien in de Perspectiefnota, waarbij ook de verantwoordelijkheid van PS beter naar voren komt. Gedeputeerde Kocken geeft aan dat niet te zullen doen. Er zijn voor heel veel stukken waar PS mee aan de slag moet. De discussie waar de prioriteit ligt mag breed gevoerd worden, in de Perspectiefnota kan gevonden worden aan welke knoppen dan gedraaid kan worden.

690 Dhr. **Carton** (PvdA) vraagt op welke manier het perspectief actueel gehouden wordt, want er zal veel veranderen. Gedeputeerde Kocken ziet de Perspectiefnota als basis die pas, als het op substantiële gronden niet meer up-to-date is, actualisering behoeft. Dhr. Carton vraagt of gedeputeerde dit document ook meeneemt in de begrotingscyclus van komende jaren, zodat het bij substantiële wijzigingen ook gewijzigd wordt. Gedeputeerde vindt de Perspectief geen levend document, maar updaten is wel degelijk mogelijk, 695 misschien in de loop van of aan het eind van de volgende periode. Statenlid Dulfer wilde ook aangeven dat het updaten wel degelijk van belang is bij de coalitievorming straks en stelt voor om aan de opvolger mee te geven om de Perspectiefnota aan het eind van de periode, in de zomer, te updaten, zodat deze kan worden gebruikt bij het schrijven van de verkiezingsprogramma's. Daar is gedeputeerde Kocken het mee eens.

700 Statenlid Kostic zegt het vastgestelde beleid niet terug te zien in de Perspectiefnota. Zo kan genoemd worden dat de Provincie zelf ook ambities heeft. Daarnaast is er een motie aangenomen dat PS de klimaat- en natuurcrisis erkend wordt, dat mag benoemd worden in de Perspectiefnota. Gedeputeerde Kocken geeft aan Statenlid Kostic te begrijpen, maar het niet met haar eens te zijn. Het moet een document zijn voor iedereen.

705 De **voorzitter** rondt de discussie af.

12.c. Sport: Toekomstperspectief Sport (B- Agenda EFB 29-09-2022)

710 Dhr. **Heijnen** (CDA) ontvangt graag een update of het lukt om de gelden van 2023 nog dit jaar te besteden en in 2023 opnieuw geld te reserveren. Uit het vergelijkingsonderzoek van BMC kan worden leren hoe invulling wordt gegeven aan het beleidsdoel Sport in andere provincies. Het doel van de motie was een meer toekomstbestendig sportbeleid; in de uitwerking van de motie ontbreekt perspectief. Er heeft ook geen update plaatsgevonden van de actualisatie van de beleidsagenda Sport. De motie is niet afgedaan. GS wordt verzocht opnieuw naar de motie te kijken en te komen met een actualisatie van de beleidsagenda Sport met 715 daarin een toekomstbestendige rol van de provincie in het thema sport.

Dhr. **Hartog** (JA21) zegt dat JA21 dat hoewel sport belangrijk is, het geen kerntaak is. Heeft GS wel een duidelijke vraag ontvangen voor de uitvoering van motie 187? Want een toekomstnota is het niet geworden, maar daar is wel behoefte aan. De inventarisatie ter vergelijking met andere provincies was verhelderend, het

720 trekken van de conclusies ten aanzien van onze eigen rol vindt JA21 lastig. Tot en met 2023 is geld voor sport in de begroting opgenomen; JA21 ontvangt graag inzicht aan welke zaken dat geld wordt uitgegeven. Wat zijn de consequenties van een meer structurele subsidie aan Sportservice Noord-Holland en hoeveel geld gaat er naar Sportservice? De middelen die besteed worden aan challenges en gezonde kantines mogen worden gestaakt. De motie is wat JA21 betreft niet afgedaan.

725

Dhr. **Wagelaar** (PvdA) sluit zich aan aan de bijdrage van het CDA en ontvangt graag alsnog een perspectief op de toekomst, die nu ontbreekt. Daarom gaat de PvdA niet akkoord met afdoening van de motie. De PvdA hoort ook graag een update over de verduurzaamheidsregeling.

730 Mw. **Kapitein** (D66) stelt dat de motie voor D66 wel is afgedaan, al kon ze zich vinden in de vragen van andere partijen. De rol van de overheid voor wat betreft sport is onduidelijk. De Rijksoverheid, provincies en gemeenten ondersteunen het sportaanbod nu in wisselende mate en niet consistent, waardoor het huidige sportaanbod niet toereikend blijkt. Er is geen sprake van een sportstelsel dat alle Nederlanders in de praktijk in staat stelt te sporten en te bewegen. Er moet meer nadruk komen op inkomensverschillen; in hoeverre is dit een kerntaak of hoe ver moeten wij gaan als Provincie?

735

Mw. **Van Meerten** (VVD) stelt dat voor VVD de motie voor nu is afgedaan, zij ziet sport niet als kerntaak van de provincie maar als taak voor de gemeente. De aandachtsgebieden die de provincie heeft gekozen vindt de VVD goed als steuntje in de rug voor verduurzaming en hulp via de gemeente. De VVD begrijpt de vragen van de andere partijen wel; het onderzoek stopt halverwege, te stoppen en gaat niet in op toekomstvragen. Dat kan wat de VVD in een volgende periode worden uitgediept.

740

Gedeputeerde **Kocken** denkt dat de motie wel is afgedaan; eenieder kan op basis van het document vaststellen wat de Provincie kan leren van anderen, of de Provincie voldoende doet en wat bij de Provincie hoort of wat elders kan of hoort. Net als de zojuist behandelde Perspectiefnota is dit stuk bedoeld en te gebruiken om de discussie goed te kunnen voeren, om het eigen beleid te kunnen vergelijken en om te kijken of er iets moet veranderen. De blik op de toekomst ontbreekt juist omdat de commissie de toekomst maakt. De constatering over het ontbreken van het sportstelsel is begrijpelijk, maar dat gat is voor de provincie lastig te vullen of op te lossen. Het sportbeleid is pas twee jaar oud en heeft door corona een rare tijd gehad en er kan nu pas worden bekeken hoe het beleid uitpakt. Actualisering vlak voor het einde van de periode lijkt ook niet handig. Het geld voor sport wordt nu uitgegeven aan een aantal doelen; challenges, subsidie voor verduurzaming en een bedrag aan Sportservice Nederland voor diversiteit en inclusie.

745

750

Dhr. **Hartog** (JA21) vraagt welk bedrag naar welke activiteit gaat. Daar komt gedeputeerde Kocken op terug. Nieuws over de gelden voor 2023 wordt nu geformaliseerd, gedeputeerde verwacht dat het budget voor 2023 inderdaad binnenkort beschikbaar wordt.

755

Tweede termijn

Dhr. **Heijnen** (CDA) vindt nog steeds dat de motie niet is afgedaan, met name vanwege het ontbreken van het toekomstbestendig maken van de plannen en de zekerheid die de partners kunnen hebben op het feit dat de Provincie blijft leveren in het goede werk dat zij doen.

760

Statenlid **Dulfer** (GL) noemt het betoog van gedeputeerde Kocken overtuigend en wat hen betreft is de motie afgedaan, vooral vanwege de verdeeldheid tussen de partijen over wat en hoe veel er gedaan wordt. Dat is juist een onderwerp voor de verkiezingen en coalitievorming.

765

Dhr. **Mangal** (DENK) mist het toekomstperspectief en roept de indieners van de motie op om een discussienota in te dienen. Er is geen toekomstperspectief door GS geformuleerd, DENK vindt dat de motie niet is afgedaan.

770

Gedeputeerde **Kocken** ziet toekomstperspectief niet als een deel van het beleid om structureel te maken welke partners in te schakelen en waar die partners op kunnen rekenen. GS heeft de motie niet zo opgevat en denkt dat er op dit moment niet voldoende grond is om daar een verdere verkenning voor te doen. Het toekomstperspectief is bewust weggelaten, omdat de uitwerking van de motie is opgevat als een discussiestuk.

775

Dhr. Klein (ChristenUnie) wil terug naar de fractie om te bekijken of zij vindt dat de motie is afgedaan.

Statenlid Kostić (PvdD) vindt de motie afgedaan.

780

De **voorzitter** concludeert in geval van meerderheid dat de motie is afgedaan en zo richting presidium en de PS-vergadering zal gaan.

13. Rondvraag portefeuille gedeputeerde Kocken en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

785

Statenlid Kostić heeft een rondvraag aangemeld over een toezegging die in juni is gedaan, en vraagt of GS voor de volgende EFB kan komen met een reflectie en overzicht van het gevoerde regenboogbeleid voor LHBTQIA-groepen en de vordering van de uitvoering van het genoemde initiatiefvoorstel?

Is GS ook bereid om zo spoedig mogelijk een signaal richting de Tweede Kamer af te geven dat zij achter de trans- en non-binaire gemeenschap staan, de wijziging van de transgenderwet steunen en de Tweede Kamer oproepen om ook die steun te geven?

790

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat na de in de Commissie besproken update van 31 augustus 2022 het beleid zoals in de Staten is vastgesteld verder ingebed is in de organisatie en verankering heeft gekregen. Er is meegevoerd met de Pride. Er zitten geen meetbare doelen in en geen verplichting tot actualisatie, dus meer kan er niet over worden meegegeven. **Gedeputeerde zal dinsdag aan GS voorleggen of zij ook een brief willen sturen, begrijpt de spoed en komt er binnenkort op terug.** Statenlid Kostić hoort graag meer over wat de inbedding betekent. Volgens gedeputeerde staat dat in de notitie, die statenlid Kostić schriftelijk heeft ontvangen.

800

De **voorzitter** komt terug op de vraag van dhr. **Hartog** (JA21) over motie 42. De volgende PS-vergadering komt daar een brief voor op de agenda.

De **voorzitter** sluit de rondvraag.

805

14. Sluiting

De **voorzitter** dankt alle aanwezigen voor hun bijdragen en sluit de vergadering om *17.30 uur*.